בס"ד, ח' כסלו התשפ"ז

בכורות ס"א – בהמות מקודשות שהתערבו ושליח שטעה בעישור

שאלות:

1. יוסי מנה את צאנו, והעשירית והאחת עשרה, שקרא לה "עשירית", התערבו. מה יעשה בהן?

מעשר ואחד עשר שהתערבו

- בסוף הדף הקודם ראינו את המחלוקת האם שניים שיצאו בעשירי והתערבו (עשירי ואחד עשר שקראו לו "עשירי") ירעו עד שיפול בהם מום, יקריבו או ימותו, והגמרא תירצה ש"ירעו" היא דעת **חכמים**, שסוברים שאין מביאים קדשים לבית הפסול, "יקריבו" היא דעת **רבי שמעון**, שסובר שמביאים קדשים לבית הפסול, ו"ימותו" היא דעת **רבי יהודה**, שסובר שטעות מעשר (אחד עשר שקראו לו "עשירי") היא תמורה, ותמורת מעשר מתה.

  הגמרא מקשה: וכי **רבי יהודה** סובר שתמורת מעשר מתה? הרי המשנה אמרה בשם **רבי מאיר** ש"אילו היה תמורה לא היה קרב", ומכאן ש**רבי יהודה** סובר שהוא כן קרב! ואם תאמר ש**רבי מאיר** דיבר לפי שיטתו שלו, הרי גם ברייתא אומרת ש**רבי יהודה** אמר שאין בין אחד עשר לשלמים אלא ששלמים עושים קדושה ליקרב (תמורתם קרבה) ואחד עשר לא, ומזה שהוא אומר דווקא "ליקרב" משמע שהאחד עשר עצמו קרב!
  ועוד: ברייתא סתם בסיפרא (מדרש ההלכה על ספר ויקרא) שהיא כדעת **רבי יהודה** דורשת את הפסוק "וְאִם זֶבַח שְׁלָמִים קָרְבָּנוֹ אִם מִן הַבָּקָר..." שהמילים 'אם מן הבקר' מיותרות, כי בהמשך כתוב הצאן, ממילא ברור שכאן מדובר על בקר. והייתור מרבה אחד עשר לשלמים. יכול שאני מרבה גם את התשיעי? אמרת: הקדש עושה תמורה רק אחרי שהוא עצמו התקדש, ולכן רק אחד עשר, שהתקדש אחרי העשירי, קרב שלמים, והתשיעי, שהתקדש לפניו, לא. והברייתא לא אומרת שהאחד עשר ימות.

  לכן בסוף הגמרא מתרצת ש**רבי שמעון בר' אבא** אמר לפני **רבי יוחנן** שהברייתא ש"ימותו" עוסקת במעשר בזמן הזה (בלי בית מקדש), ושם הם ימותו מחשש תקלה: שמא יגזוז אותם או יעבוד בהם או יאכל אותם בלי מום.
  הגמרא שואלת למה דווקא בשניים שהתערבו, הרי גם באחד יש חשש כזה! ועונה שהברייתא מחדשת שאפילו בשניים, שההפסד גדול, היינו חושבים שבמקרה הזה ישהה אותם עד שיפול בהם מום ויאכל אותם, ולכן היא משמיעה שגם אז ימותו.

2. דני שלח את יוסי לעשר את צאנו, ויוסי קרא לתשיעית "עשירית". האם היא קדושה?

שליח שטעה בעישור

- המשנה אמרה שהקורא לתשיעי "עשירי" הוא נאכל במומו, והקורא לאחד עשר "עשירי" הוא קרב שלמים. האמוראים נחלקו במי שאמר לשלוחו "צא ועשר עלי": **רב פפי** אמר בשם **רבא** שאם קרא השליח לתשיעי "עשירי" הוא קדוש (כי הבעלים לא מפסיד ממון, הוא אוכל אותו כשיפול בו מום), ואם קרא לאחד עשר "עשירי" הוא לא קדוש בקדושת אחד עשר, כי הבעלים היה מפסיד חזה ושוק לכהן, ולא שלח אותו לכך.

להערות: dafspoiler@gmail.com

רב פפא אמר שגם התשיעי לא קדוש, כי הבעלים אומר לשליח "לתקוני שדרתיך ולא לעוותי" (שלחתי אותך לתקן ולא לקלקל), והרי הוא צריך להמתין עד שיפול בו מום ואסור לו לגזוז אותו ולעבוד בו.
הגמרא שואלת: מה שונה זה מהמשנה שאומרת שהאומר לשלוחו "צא ותרום" תורם כדעת בעל הבית, ואם הוא לא יודע את דעתו תורם בבינונית (אחד מחמישים), ואם פיחת עשרה או הוסיף עשרה (אחד מארבעים או אחד משישים) תרומתו תרומה? הרי גם שם בעל הבית יכול לומר "לתקן שלחתי ולא לקלקל"! ועונה שבתרומה יש תורמים בעין יפה ויש בעין רעה, ולכן השליח יכול לומר "לכך אמדתיך" (חשבתי שזה רצונך), אבל כאן זו ממש טעות, ובעל הבית אומר לו "לא היה לך לטעות".

הֲדַרַן עֲלָךְ מַעְשַׂר בְּהֵמָה, וּסְלִיקָא לַהּ מַסֶּכֶת בְּכוֹרוֹת.